Eduskunnan talousvaliokunnalle

HE 168/2021 VP HANKINTALAIN 174 §:N MUUTTAMINEN

24.11.2021 / Teemu Tyrkkö / Hankintalakimies, HUS Yhtymähallinto

EHDOTETUT MUUTOKSET

- Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi 174 §:n 3 ja 5 momenttia:

174 §

Siirtymäsäännökset

Tämän lain 15 §:n 1 momentissa säädettyä prosenttiosuutta ja euromääräistä rajoitusta sekä 15 §:n 3 ja 4 momenttia sovelletaan muihin kuin sosiaali- ja terveyspalvelujen alalla toimiviin sidosyksiköihin vasta 1 päivästä tammikuuta 2019. Mainittua prosenttiosuutta ja euromääräistä rajoitusta sekä 15 §:n 3 ja 4 momenttia sovelletaan sosiaali- ja terveyspalvelujen alalla toimiviin sidosyksiköihin vasta 1 päivästä tammikuuta 2023.

Muiden kuin tai sosiaali- ja terveyspalvelujen alalla toimiviin sidosyksiköihin ja hankintayksiköihin sovellettava 15 §:n 1 momentissa ja 16 §:n 1 momentissa tarkoitettu prosenttiosuus on 10 prosenttia 31 päivään joulukuuta 2018 saakka. Sosiaali- ja terveyspalvelujen alalla toimiviin sidosyksiköihin sovellettava 15 §:n 1 momentissa tarkoitettu prosenttiosuus on 10 prosenttia 31 päivään joulukuuta 2022 saakka. Sosiaali- ja terveyspalvelujen alalla toimiviin hankintayksiköihin sovellettava 16 §:n 1 momentissa tarkoitettu prosenttiosuus on 10 prosenttia 31 päivään joulukuuta 2021 saakka. Jätehuollon alalla toimiviin sidosyksiköihin ja hankintayksiköihin sovellettava 15 §:n 1 momentissa ja 16 §:n 1 momentissa tarkoitettu prosenttiosuus on 15 prosenttia 31 päivään joulukuuta 2017 saakka.

Muutokset ympyröity

HUOMIOITA: SÄÄNTELYMUUTOSTEN TARKOITUS

- Taustalla valmistautuminen SOTE-uudistukseen:
  - Vastaava tavoite kuin vuoden 2017 hankintalain uudistuksen yhteydessä
- HE 108/2016 vp., s. 248
  - *"Juha Sipilän hallituksen hallitusohjelman mukaan hallitus valmistelee sosiaali- ja terveyspalveluiden järjestämisratkaisun kuntaa suurempien itsehallintoalueiden pohjalta. Alueet vastaavat sosiaali- ja terveyspalveluiden järjestämisestä alueellaan ja voivat itse tuottaa alueensa palvelut tai käyttää palvelujen tuottamiseen yksityisiä tai kolmannen sektorin palveluntuottajia. Ohjelman mukaan kilpailutuksissa korostetaan erilaisten tuottajien välistä kilpailuneutraliteettia.* ***Koska ehdotetun hankintalain 15 ja 16 § voivat muodostua merkityksellisiksi sosiaali- ja terveyspalvelujen uudelleenjärjestämisen yhteydessä, pyrittäisiin ehdotetulla säännöksellä varmistamaan, että lainkohtien 1 momentissa asetetut prosenttiosuudet eivät estä tai rajoita rakenteiden tarkoituksenmukaisinta järjestämistapaa****. Prosenttiosuuden on kuitenkin oltava yhteensopiva hankintadirektiiveissä asetettujen määräysten kanssa siten, että sidosyksikön tai yhteistyötä harjoittavien hankintayksiköiden toiminta markkinoilla ei ylitä direktiiveissä asetettuja rajoja."*
- Nyt käsiteltävässä esityksessä tavoite muutoksen taustalla vastaava kuin aiemmin:
  - Turvataan rakenteiden hallittu muutos sekä kevennetään hallinnollista taakkaa
- HUSin näkemys: Ehdotettu muutos on kannatettava

HUOMIOITA: SIDOSYKSIKKÖSÄÄNTELYN HAASTEET

- Sidosyksikkösääntelyn haasteet tuttuja jo voimassa olevan lain valmistelun ajalta
  - Esimerkki: TEM:n mietintö hankintalain kokonaisuudistuksesta (Liitteet)
- Vastakkain näkökulmat kilpailuvääristymästä ja direktiivin mahdollistamasta kuitenkin alle 20 prosentin ulosmyyntiosuudesta
- Hankintadirektiivin mahdollistama enimmäismäärä:
  - **12 artikla: Yksiköiden väliset hankintasopimukset julkisella sektorilla**
    1. Hankintasopimus, jonka hankintaviranomainen tekee yksityisoikeudellisen tai julkisoikeudellisen oikeushenkilön kanssa, jää tämän direktiivin soveltamisalan ulkopuolelle, jos kaikki seuraavat edellytykset täyttyvät: -- b) ***yli 80 prosenttia*** kyseisen määräysvallassa olevan oikeushenkilön toiminnoista suoritetaan niiden tehtävien täyttämiseksi, jotka se on vastaanottanut määräysvaltaa käyttävältä hankintaviranomaiselta tai muilta kyseisen hankintaviranomaisen määräysvallan alaisilta oikeushenkilöiltä
- Esityksessä on tuotu esille, että Suomi kuuluu tällä hetkellä harvoihin valtioihin, jotka ovat ottaneet ulosmyynnille muun kuin direktiivin salliman alle 20 prosentin osuuden
  - *"Euroopan unionin tiedusteluun vastanneista jäsenvaltioista muut kuin Suomi ja Puola ovat ottaneet kansalliseen lainsäädäntöönsä direktiivin mahdollistavan 20 %:n ulosmyynnin"*

HUOMIOITA: VAIHTOEHDOISTA

- Esityksessä on myös todettu vaihtoehtona, että SOTE-alan sidosyksikköjen toiminta voitaisiin varmentaa hankintalain 15 §:n 3 momentin tarkoittamaa avoimuusilmoitusmenettelyä käyttäen
    - → Ehdotus ei käytännössä toimi:
        - SOTE-Toimialan volyymit isot → ilmoitusten kautta korotusta vastaavaa 10 prosentin tilaa ei tod.näk. tulla saamaan
        - Toiminnan suunnittelu vaikeutuu, koska varmuutta sidosyksikköasemasta ei ole (vrt. esityksen sisältö)
- STM:n lausunnossa ja Kuntaliiton lausunnossa on todettu, että harkittavaksi tulisi ottaa myös mahdollisuus pidentää siirtymäsäännösten voimassaoloa vuoden 2023 loppuun saakka
        - Tätä mahdollisuutta olisi myös HUSin mielestä syytä harkita

YHTEENVETO

- Esitys on kannatettava
- Esitys vastaa lainsäädännössä jo aiemminkin ollutta tavoitetta
- Hallinnollista taakkaa olisi syytä pyrkiä tässä tilanteessa keventämään
- Sidosyksikkösääntelyä olisi hyvä pyrkiä viemään kohti yleiseurooppalaista tasoa – tämän esityksen osalta ja muutenkin
- Vaihtoehtoiset toteutustavat hankalia ja tuottavat epävarmuutta